

विवाहित महिलामाथि हुने घरेलु हिंसा : एक समाजशास्त्रिय अध्ययन
(काठमाडौं जिल्ला, कोटेश्वर ३५, सहयोगीनगर)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा समाजशास्त्र संकाय
अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर
तहको उपाधि प्राप्तको आंशिक आवश्यकता
परिपूर्तिका लागि तयार पारिएको
शोध पत्र

शोधकर्ता

विमलादेवी चापागाँई

रोल नं : १६१/२०६८

त्रि.वि.दर्ता नं : ३१७३८-९४

परीक्षा रोल नं : २८१८५८

समाजशास्त्र केन्द्रिय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७३

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय
समाजशास्त्र केन्द्रिय विभाग
किर्तिपुर, काठमाण्डौ

सिफारिस पत्र

यस विभागका छात्रा श्रीमती विमला देवी चापागाँईले समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको आंशिक आवश्यकता पूर्तिका लागि विवाहित महिला माथि हुने घरेलु हिंसा : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन शिर्षकमा मेरो निरीक्षण तथा निर्देशनमा अनुसन्धान गरी शोधपत्र सम्पन्न गरेकोले आवश्यक मुल्यांकनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....

डा. सुरेन्द्र मिश्र
शोध निर्देशक
सह-प्राध्यापक

मिति : २६, चैत्र, २०७३

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय
समाजशास्त्र केन्द्रिय विभाग
किर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृति पत्र

यस विभागका छात्रा श्रीमती विमला देवी चापागाँईद्वारा समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको आंशिक आवश्यकता पूर्तिको लागि विवाहित महिलामाथि हुने घरेलु हिंसा : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन शिर्षकमा अनुसन्धान गरी तयार पार्नु भएको शोधपत्र स्वीकृत गरिन्छ ।

शोधपत्र मुल्यांकन समिति

.....
प्रा. डा. तुल्सीराम पाण्डे
विभागीय प्रमुख

.....
डा. मिनादेवी उप्रेती
बाह्य निरीक्षक

.....
डा. सुरेन्द्र मिश्र
शोध निर्देशक

मिति : २९, चैत्र, २०७३

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रिय विभाग तथा सामाजिक संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको दशौं पत्रको आवश्यकता परिपुर्तिको लागि “विवाहित महिलामाथि हुने घरेलु हिंसा : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन” तयार पार्ने क्रममा आफ्नो अमूल्य सुझाव र समय दिई सहयोग गर्नु हुने शोध निर्देशक डा.सुरेन्द्र मिश्र ज्यू साथै यो शोधपत्र तयार गर्ने सन्दर्भमा अमूल्य सुझाव दिदै सहयोग गर्नुहुने समाजशास्त्र केन्द्रिय विभागका प्रमुख प्रा.डा.तुल्सीराम पाण्डे ज्यू प्रति हृदयदेखि नै आभार प्रकट गर्दै हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

मेरो यो शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा नमूना छनौटमा परेका कोटेश्वर सहयोगी नगरका महिलाहरु जसले विभिन्न प्रश्न एवं जिज्ञासाहरुको सहि उत्तर दिएर तथ्यांक जुटाउन सहयोग गर्नुभयो वहाँहरुलाई स-धन्यवाद तथा आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

शोधपत्र तयार पार्न सहयोग पुर्याई प्रेरणा दिनुहुने मेरो श्रीमान् नारायण दाहाल, सहृदयी मित्रहरु, साथै विभिन्न किसिमबाट सहयोग गर्नुहुने सबैप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

विमला देवी चापागाँई
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मिति : २९, चैत्र, २०७३

विषय सुची

सिफारिस पत्र	I
स्वीकृति पत्र	II
कृतज्ञता ज्ञापन	III
विषय सुची	IV
तालिका सुची	VII

अध्याय एक

परिचय	१-८
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमी	१
१.२ समस्याको कथन	४
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	६
१.४ अध्ययनको महत्व	६
१.५ अध्ययनको संगठन	८

अध्याय दुई

साहित्यको पूनरावलोकन	९-१४
२.१ विश्वव्यापि सन्दर्भमा महिला हिंसा	९
२.२ दक्षिण एसियाको सन्दर्भमा महिला हिंसा	१०
२.३ महिला हिंसाको सन्दर्भमा अन्तराष्ट्रिय कानून	११
२.४ महिला हिंसाको सन्दर्भमा नेपालको कानून	१२
२.५ नेपालमा महिला हिंसाको सन्दर्भ	१३

अध्याय तीन

अनुसन्धान विधि	१५-१८
३.१ अध्ययन क्षेत्रको परिचय	१५
३.२ अध्ययन क्षेत्रको छनौट र त्यसको औचित्य	१५

३.३	अध्ययनको ढाँचा	१६
३.४	तथ्यांकका श्रोतहरू तथा प्रकृति	१६
३.५	अध्ययनको समग्रता तथा नमुना छनौट	१६
३.६	तथ्यांक संकलन विधि	१७
	३.६.१ अन्तवार्ता सूची	१७
	३.६.२ अवलोकन	१७
३.७	तथ्यांकको प्रस्तुतिकरण तथा विश्लेषण	१७
३.८	गोपनियता	१८
३.९	अनुसन्धानको सीमा	१८

अध्याय चार

हिंसा पिडित महिलाहरूको सामाजिक तथा आर्थिक पृष्ठभूमी		१९-२७
४.१	उत्तरदाता महिलाहरूको उमेरको विवरण	१९
४.२	उत्तरदाता महिलाहरूको जातिगत विवरण	२०
४.३	उत्तरदाता महिलाहरूको धर्म	२०
४.४	उत्तरदाता महिलाहरूको वैवाहिक अवस्था	२१
४.५	उत्तरदाता महिलाहरूको पेशा	२२
४.६	उत्तरदाता महिलाहरूले पुरा गरेको शिक्षाको विवरण	२२
४.७	उत्तरदाता महिलाहरूको परिवारको मुख्य आयश्रोतको विवरण	२३
४.८	उत्तरदाता महिलाहरूको श्रीमान्ले पुरा गरेको शिक्षाको विवरण	२४
४.९	उत्तरदाता महिलाहरूको श्रीमान्को पेशाको विवरण	२५
४.१०	उत्तरदाता महिलाहरू डेरा गरि बस्नुको मुख्य कारणहरू	२५
४.११	उत्तरदाता महिलाहरूको श्रीमान्ले सेवन गर्ने मादक पदार्थको आवधिक विवरण	२६

अध्याय पाँच

महिलाहरूले भोगेका घरेलु हिंसाका प्रकार, कारण र सामना		२८-३६
५.१	उत्तरदाता महिलाहरूको हिंसाको अनुभव	२८
५.२	श्रीमान्सँगको असहमति	२८

५.३	असहमतिको कारण	२९
५.४	हिंसाको प्रकार	२९
५.५	मानसिक हिंसाको प्रकार	३०
५.६	शारीरिक हिंसाको प्रकार	३२
५.७	यौनिक हिंसा	३३
५.८	हिंसाको सामना	३५

अध्याय छ

सारांश र निष्कर्ष	३७-३९
६.१ सारांश	३७
६.२ निष्कर्ष	३८
सन्दर्भग्रन्थ सुची	४०
व्यक्तिगत अध्ययन	४२
प्रश्न सुची	४३

तालिका - सुची

तालिका नं १:	उत्तरदाता महिलाहरुको उमेर	१९
तालिका नं २:	उत्तरदाता महिलाहरुको जाति	२०
तालिका नं ३:	उत्तरदाता महिलाहरुको धर्म	२१
तालिका नं ४:	उत्तरदाता महिलाहरुको वैवाहिक अवस्था	२१
तालिका नं ५:	उत्तरदाता महिलाहरुको पेशा	२२
तालिका नं ६:	उत्तरदाता महिलाहरुले पुरा गरेको शिक्षा	२३
तालिका नं ७:	उत्तरदाता महिलाहरुको परिवारको आयश्रोत	२४
तालिका नं ८:	उत्तरदाता महिलाहरुको श्रीमान्ले पुरा गरेको शिक्षा	२४
तालिका नं ९:	उत्तरदाता महिलाहरुको श्रीमान्को पेशा	२५
तालिका नं १०:	डेरा गरि बस्नुको मुख्य कारण	२६
तालिका नं ११:	उत्तरदाता महिलाहरुको श्रीमान्ले सेवन गर्ने मादक पदार्थको आवधिक विवरण	२६
तालिका नं १२:	हिंसाको अनुभव	२८
तालिका नं १३:	श्रीमान्सँगको असहमति	२९
तालिका नं १४:	असहमतिको कारण	२९
तालिका नं १५:	हिंसाका प्रकार	३०
तालिका नं १६:	मानसिक हिंसाका प्रकार	३०
तालिका नं १७:	शारीरिक हिंसाका प्रकार	३२
तालिका नं १८:	यौनिक हिंसा	३४
तालिका नं १९:	हिंसाको सामना	३५